

tréh, potem litanije z blagoslovoma. Ravno tako je bilo skozi vse štiri dni. Spoved je bila najpervo za šolsko mladino, v ponedeljek zjutraj; potem po stanovih za dekleta, mladenče, žene in može, po en dan za vsake, da so se lahko zverstili. Sv. maše so bile ob petih, šestih, sedmih, osmih in zadnja po pridigi.

Pridige so imeli gospodje Cerkljanski, Komenski, Smeleški, Mengiški in Kamniški, vselej drugi, ter je ljudstvo ališalo devet različnih pridigarjev. Obravnavali so go-podje v svojih govorih od konca presunljive, pretresljive resnice: od edine, neumerjote duše, od hudobije greha, smerti grešnika, poslednje sodbe, ne srečne in srečne večnosti, od povračanja v greh; proti koncu pa bolj tolaživne: Marija, pribežališe grešnikov, ljubezen Jezusova v presv. zakramentu altolja, sreča kristjanova v življenji, smerti in v večnosti, ako je namreč z Bogom po posvečujoči gnadi sklenjen.

Ljudstvo je poslušalo z naj večjo zvestostjo, in da so jim prelepe pridige serce presunovale, spriduje to, ker je bila vselej cerkev polna — vsak dan prišlo jih je več. Spovedovalo je po osem, sedem, šest gospodov od štirih zjutraj do desetih; popoldne od dvéh do tréh in po pridigi do osmih zvečer, o tej uri pa je v jasni noči veličastno zapel velik zvon nas opomniti, naj molimo za odpušanje grehov in spreobrnjenje grešnikov. Kaj ginjaivo in spodbudljivo je bilo skupno sv. obhajilo po stanovih, — bilo jih je pri sv. obhajilu 1680.

Posebno slovesen je bil sklep te lepe pobožnosti v petek dopoldne; bil je pravi praznik za vso faro, cerkev je bila polna, kakor o naj večih praznikih. Po sklepnih pridigi so imeli prečastiti gospod dekan Kamniški veliko sv. mašo in na zadnje zahvalno pesem. Tolika množica vernih, slovesna sv. maša, prelepo cerkveno petje, veselo zvenenje, vse to je pripomoglo, da je bil zadnji dan pobožnosti za sv. leto za verno ljudstvo in duhovstvo eden izmed naj lepših dni. Vsi duovi tega sv. opravila, pravijo ljudje, bili so veseli in srečni, ki si jih bomo dobro v spominu ohranili. Naj bode tukaj izrečena preserčna zahvala vsem gospodom za njih pota in trud v prid tega zveličavnega opravila. Platiło pa naj Vam dá Gospod vinograda, ki ste Mu ga one svete dneve tako skerbno obdelovali!

V Smledniku so teden potem, od 22.—26 listopada, imeli enako pobožnost za sv. leto, ki se je v vsem tako veršila, kakor v Vodica. Pridigovati in spovedovati pomagali so tudi sosednji gospodje in pa dva očeta kapucina iz Loke. Ljudstvo se je prav pridno vdeleževalo te lepe pobožnosti in 1600 jih je bilo pri sv. obhajilu. Vsi led zaderška preč. g. dekana Kranjskega so g. fajmošter prosili prečastitega g. dekana Loškega, da so imeli zadnji govor in slovesno sveto mašo z zahvalno pesmijo.

Iz bohinske Bistrice. Petega tega mesca so šli štirje Tominci, ki so nesli usnarjem blago, čez Bačo na Miklavžev somenj v Bohinj. Eden izmed njih opeša na verhu Bače ter se ves utrujen v sneg vsede. Tovarši se ne zmenijo dosti zanj (To je komej verjeti! Ali so bili ne mara sami v nevarnosti zmerzniti? Lepi „tovarši“, če so iz nemarnosti prijatla tako pustili! Vr.), gredo svojo pot dalje; ko pridejo ob desetih zvečer na Ravne, naznanijo pri Rožmanu, da je nekdo v snegu opešal.

Nemudoma se napoté štirje vaški fantje, namreč Ant. Ravnik, And. Ravnik, France Rožman in Jakob Rožman s sanmi ga iskat. Najdejo ga v snegu v nezavednosti in vsega terdega, pripeljejo ga ob eni čez polnoč na Bistrico, kjer ga neki kmet koj pod streho vzame; pošljejo po gosp. duhovna, da ga v sv. olje denejo; med tem časom že tudi gosp. zdravnik J. Hruška precej pride, in ga kmalo tako ozdravi, da jame počasi dihati.

Omenim še toliko, da so zares hvale vredni omenjeni fantje, ki so ga tako v pozni noči in slabi poti iskat šli. (Zarés, Ravniški fantje, poštenje in čast vam, ki ste bližnjemu ljubezen skazali in mu življenje rešili! Tako je dolžan slehern človek pomagati svojemu bližnjemu v nevarnosti. Vaše imena so vredne biti zapisane v zlate bukve. Vr.)

Iz Reke, 8. listopada. (Šolstvo.) Na Hervaškem in v Slavoniji je vlada v začetku šolskega leta 1875/6 vpeljala v šolah nove postave. Novošegni dub napredka moral se je tudi tukaj razviti. Šola mora se od Cerkve ločiti, češ, čemu bi duhovni nadzirali in ravnali šole? To je že davno peklo naprednjake, to jim je bilo zoperno, in da se tega težkega jarma osvobodé, se je govorilo in prosilo, dokazovalo in odločevalo, dokler se nove, boje duhu sedanjega časa primerne (?) postave niso v šolah vpeljale. Toda prenapla prememba bi to bila, naenkrat duhovnom ves vpliv do šol vzeti, to se ne more tako naglo izpeljati. Kaj bi ljudje rekli, ko bi videli, da duhovni nimajo s šolo nič več opraviti? Po novi postavi mora biti za vsako šolo poseben šolski nadzornik, ali v veliko občinah celó župan ne zna svojega imena podpisati. Zato so skoraj povsod za zdaj v začetku za nadzornike izbrani duhovni. To pa zdaj mora biti, ker drugih nimajo, ki bi vedeli, kaj je šola. Če bo le moč, se bo tistim duhovnom, katerim je zdaj ta čast milostljivo podeljena, pozneje gotovo odvzela. V tih postavah ne stoji v nobenem paragrafu, da bi se moralo pred šolo in po šoti kaj moliti, da mora šolska mladež hoditi k službi Božji, k spovedi in k sv. obhajilu, se vdeleževati očitnih cerkvenih opravil. Rečeno je v tih postavah, kar se tiče keršanskega nauka ali drugih poglobnih opravil, da bo vlada na predlog duhovskega poglavarstva, kar ji bo vaeč, poterdila. Če ji tedaj kak predlog ne bo dopadel, ga bo zavergla. Res je, da se v tih postavah govori, da se morajo otroci versko in moralno podučevati, da jim se dušne in telesne moči razvijejo, ali pri tih lepah besedah se cerkvenim oblastim le dopuša pozvedovati po svojih duhovnih o religioznem in moralnem ponašanju šole. Ali se ni mogel dodati tudi paragraf, da morajo otroci moliti, k maši in k spovedi hoditi? Kakšen bo po tocih postavah verski in moralni napredek šole, posebno če je učitelj liberalec, kakoršnih ni ravno malo? Za gimnastiko in za skakanje je na tanko odločeno, kdaj in kako se mora skakati, za molitev, spoved in obhajilo ni pa nič odločeno. Ni še zadosti, da se detetu glava napolni z vsakterimi posvetnimi nauki, prva in najvažnejša je dolžnost, da se spopne, kar nam vaim, odraslenim kakor otrokom, sv. vera zapoveduje. O mladeži se zdaj v šolah veliko zahteva posvetnega znanja, znanje vere pa in dolžnosti, na ktere nas ona veže, ali ni to naj potrebnejše? In to je le zagotovljeno, če ima Cerkev potreben vpliv v šoli.

M. T.

Šmarna gora.

Romarska cerkev na Gorenjskem.

(Spisal Ant. Namrè.)

„V višavah kraljuješ, Kraljica svetá,
Z nebés ogleduješ dolino solzá,
Široko se širi vse tvoje polje,
In v tebi so viri osrečit' srcé.“

Majhna je sicer dežela Kranjska, ali vendar ima v sebi mnogo mnogo naravnih lepôt. Orjaške ima snežnike, lepe jezera in velikanske podzemeljske jame. Od vseh strani svetá jo prihajajo ogledovat; mogočni Rus,

bogati Anglež, sosednji Lah in ponosni Nemec: vsi jo stermé občudujejo.

Namenil sem se, dragi bravec, le zvezdico kranjske dežele ti postaviti pred oči, in sicer lepo Šmarno goro.

Kadar prideš v glavno mesto lepe dežele, v belo Ljubljano, obrni oči od tod proti severni strani na Gorenjsko, in zagledal boš na levi strani ob Savi, kako pol tretjo uro od Ljubljane, goro 2080 čevljev nad morjem visoko, ki kupi proti nebu v sredi prelepega polja, pisanih travnikov, in hladnotemnih gozdvov, kakor mati med otroci, ali kraljica med podložniki. Po nemško jo imenujejo „Grosskahlenberg“. Pobožni Slovenci, verni katoličani, so nadeli tej gori lepše in svetejše ime; imenovali so jo Sveta Marijina gora, iz česar je „Šmarna gora“.

Kako to? Ljuška povest pravi, da je Marija prišla na Goro. Še zdaj se kaže skala, na kateri „je počivala“. Gotovo je prišla na goro — s svojimi milostmi, ko so jo ondi gori verniki pričeli častiti. Zidali so ji namreč majhno znamenje na skali. „Po počitku gre Marija na verhunc gore, in tu popusti podobo svojega Vnebovzvetja. Ljudje, to vidivši, napravijo hitro tam majhno kapelico, postavijo v njo podobo presvetega Marijnega Vnebovzvetja v spomin prečudnega Marijnega prihoda na Šmarno goro“. Bodi si s to povedko kakor že je, toliko je gotovo, da šmarnagorska višava je res lepa in primerna podoba Marijnega vnebovzvetja. Marijin grob je bil ob Oljski gori, v tem grobu je tako rekoč „počila“, ker prav po majhnem „počitku“ je bilo od tam tudi njeno telo po angeljcih v nebo vzeto ter se je Marija preselila „na višavo“.

Marija si je tukaj izvolila sedež, goro vzela v svojo oblast, in imenovala se je gora naravnost „Šmarna gora“. Šmarna gora ima dva verhunca, dve glavi. Na eni strani je Marijin sedež, in to glavo zaljasa lepa cerkev, posvečena Mariji v čast; druga glava brez cerkve se mi zdi, kakor glava, ki se naslanja na Marijino ramo, kakor je slonel sv. Janez apostelj in evangelist pri zadnji večerji na Jezusovi rami. Recimo, da je ta glava Kranjske dežele podoba; obe glavi ste „Šmarna gora“. Kakor druga glava dobiva ime, slavo in vrednost od Šmarne gore, da tako mi, z Marijo sklenjeni, na Njo zapirajo, pri Njej dobivamo podporo, pomoč in mnoge milosti, naposled pa večno slavo. Tega so se ljudje kmalo prepričali z milostmi, ki so jih tukaj prejeli. Kdor je semkaj prišel kake pomoči iskat, zadobil jo je; celo mnogi bolniki, slepi, gluhi, kruljevi — so dobili zdravje. Božja pot na Šmarni gori je postala sloveča. Pač ni ga primernišega kraja za Božjo pot, in gora, s ktere gleda krasna cerkev daleč po deželi, vidi se kakor vsa stvarjena za njo. Veliko tisoč vernikov priroma vsako leto od vseh strani prosit si ta pomoči in tolažbe v nadlogah življenja. In zares, pisane in besedne sporočila pričajo, da si je izvolila nebeška Kraljica ta sveti kraj za poseben studenec svoje milosti in Božjega blagoslova. Kazal je trojedini Bog dosti očitno posebno dopadajenje nad molitvami in prošnjami vernih, zgodile so se mnoge čudovite uslišanja. To privablja sem vsako leto velike trume vernih Slovencev.

Malo uro hodá potrebuje popotnik peš od znožja do verhunca gore. Gori se gré lahko po več potih; vender so le tri znatniši; ena od Ljubljane, ali od juga, ena od gorenjske strani ali od severa, in ena od solčnega izhoda. Vse te poti se sklepajo v jarku, ko je še pol četrti ure do verh gore, ter združene peljejo v sveto romarsko cerkev. Severna pot je tudi kolovozna, da se bolehní romarji pripeljavajo tje gori častit nebeško Kraljico. —

Za zdrave in malo bolehné ljudi so postavljene klopi na poglavitnih potih, da se romar lahko odpočije in si pot obriše z obraza, in pa, da serce pripravi in se v duhu zbran bliža Kraljici nebes in zemlje. Da ne bi romar zašel, postavljeni so na znamenitejših krajih kazipoti, to je, kipi in znamenja, ki mu kažejo pot, ga k pobožnosti navdihujejo, kakor špeče mu na uho: „Bodi pozdravljen, ljubi moj romar! Bog te sprimi, sprimi Marija!“ Pota se združijo, človek pride blizu verha in zagleda nekoliko od poti v stran zopet znamenje, „Sveta sobota“ imenovano.

Ta kapelica ima zgodovinski pomen. V petnajstem stoletju so Turki po Kranjskem ropali, mesta in vasi požigali, kristjane morili, ali jih pa seboj gonili v terdo sužnjost. Prestrašeni Ljubljančanje in ljudje iz šmarnogorske okolice privrejo na goro v tabor, in se izročé Mariji v brambo. Turek zve, da je veliko ljudi na gori, udere jo za njimi, oropat jih, pomoriti jih, ali pa odgnati jih v sužnjost. Ubogi ljudje vidijo, kako se sovražniki bližajo verhu gore, vpijejo: O Marija, usmili se nas, pomagaj nam rešiti se smerti! — Uslišani so. Turki zaslíšijo glas, kakor nekdaš Savel: „Kaj me preganjaš?“ — Ostermeli in obstali so. — Po Božjem privoljenji pošlje Marija sv. Ahacija z ognjenim mečem zoper Turke. Zapodi jih v ravnino, in sramotno so bežali proti Gorenjskemu in čez Kokriško dolino na Korško.

To se je godilo na sv. Ahacija dan dopoldne o polidvanjstih. V spomin čudnega rešenja stiskanega ljudstva se še dandanes na Šmarni gori zvoní poldne o poli dvanjstih. Nekdaš je bil tukaj na sv. Ahacija dan veliki shod, zdaj je pa le máli. — Od znamenja „Svete sobote“ na severni strani je pušavica sv. Antona pušavnika. Če je kje za tega svetnika pripraven kraj, gotovo je tu; samota, dročnost, v kateri je živel, je tukaj gotovo dosti očitno posnemanje. Naslikan je v človeški velikosti na lesu, sloneč in zamišljen, ko da ti na serce govori: „Preljubi moj, zapušaj prazne mestne homatije, otresaj prah zemeljskega šuma in posvetnih skerbi, povzdigni se večkrat v tihi samoti na perutnicah ponižne molitve k Bogu v nebo!“ Podoba je v primerni skalnati votlini. Kraj votline pušavnikove visi zvonec na visokem drogu. Tu zvonijo božjepotniki in priporočajo se priprošnji svetnikovi.

Kadar si pri sv. Antonu (ako tu memo greš), si že prav blizu romarske cerkve. Prideš pa kmaš do kamnitih stopnic, ki te peljejo skozi vrata pod precej velik obok, nad katerim je nekaj stanovanj. Po stopnicah dosežeš izpod oboka in stopiš na pokopališe in pred cerkev. (Dalje sledi.)

Kosec kulturne borbe.

Koder je zares omika, olíka, kultura, tam mora gospodovati ljubezen, usmiljenje, pravica, postave morajo biti take, da se ne v telesnih in ne v duhovnih rečéh ljudém ne dela sila. Poglejmo pa, kaj piše eden nemških listov iz dežele, ki hoče sloveti za olikano, kulturno, lepo vravnano in obdelano. Bere se to-le:

„Skroz majhno, močno zamreženo okno na stermí strehi lije zahajóče solnce nekaj svojih poslednjih žarkov za slovo v temen prostor, v jetniško celico. Solčni žarek je edini, kateri razun stražnika še pride v to sobico; od vesoljnega svetá j tnik ločen z železnimi mrežami in močnini ključavnicami.

V celici, ki je kakih šest čevljev široka in deset čevljev dolga, je grozna soparica, zakaj žareče poletno solnce je pripekalo celi dan na streho, ki je ravno nad celico, in sapa v nji je kakor goreča. Pod malim oknom,